

Svensk fascism - en obruten tradition

Trettitalet

Mellan de två stora krigen skapades en mängd fascistiska partier i Sverige. Dessa fascistiska grupper plågades av personliga vendettor, stridigheter och de bröts sönder i ytterligare delar. Detta resulterade i ett enormt antal mindre grupper. Några påverkades av nazisterna i Tyskland och andra av fascisterna i Italien. År 1933 fanns det fem större grupper och många små. Allt som allt, mellan 1919 och 1950 Sverige fanns det närmare 100 olika aktiva fascistiska och nazistiska grupper.¹ Samma människor flyttade från en grupp till en annan, olika grupper gick samman och en del människor var organiserade i mer än en grupp samtidigt.² Detta var fallet med en viktig intellektuell person vars teroier fortfarande har betydelse i svenska fascistiska grupper, Per Engdahl.³ Under kriget vände till och med ett vänsterparti till att bli pro-tyskt och nazistiskt.⁴

Militära officerare var många i de fascistiska och nazistiska grupperna, ofta i ledande positioner. Skåne, västkusten och universitetsstaden Uppsala var starka fästen för den fascistiska och nazistiska organiseringen. Uppsala också ett starkt fäste för rasprofilering, rasbiologi, rashygien och sterilisering av grupper i samhället som sågs som sämre, som till exempel resande och romer. I Uppsala fanns en statsstött institut för rasbiologi (Statens institut för rasbiologi). Stödet för dessa idéer samt för antisemitism var utbredd i svenska samhället och i den socialdemokratiska partiet.⁵

På grund av de många splittringarna i de fascistiska partierna lyckades de på denna tid aldrig få några platser i parlamentet genom val. Men lokalt lyckades de bättre. Svenska Nationalsocialistiska Partiet (SNSP) lyckades få 5,7% i Göteborg och 2,9% i Värmland 1932. Stödet för de fascistiska grupperna kom främst från småborgerliga grupper som jordbrukare och mindre affärsmän samt från mycket fattiga delar av arbetarklassen.⁶ Västkusten och Göteborg hörde till de delar av Sverige som drabbades hårdast av depressionen på 1930-talet och var en bra rekryteringsgrund för svenska fascistiska grupper.

De huvudsakliga fascistiska grupperna, SNSP och Nationalsocialistiska Arbetarpartiet (NSAP), hade också organiserat en egen milis, Stormavdelningarna (SA). NSAP:s SA-grupper skickade frivilliga till den finska armén för att delta i kriget mot Sovjetunionen. Hemma i Sverige kom de militära veteraner att ansvara för SA-grupperna och omorganiserade dem i ett formellt oberoende organisation, Sveaborg. Soldater från dessa enheter blev också engagerade i tyska Waffen-SS. De var politiskt organiserade tillsammans men spreds i olika Waffen-SS-enheter som SS Pansargrenadjärdivision Wiking, SS Pansargrenadjärdivision Nordland, Liebstandarte Adolf Hitler och SS Junkerschule Bad Tölz.⁷

Överlevarna

Tre större fascistiska grupper överlevde slutet av det andra världskriget: en ren nazistgrupp, Svensk Socialistisk Samling (SSS, tidigare NSAP), en mussolini-inspirerad fascistisk grupp, Nysvenska Rörelsen (NSR) 13 och en pronazistisk nationalistisk grupp, Sveriges Nationella Förbund (SNF) med en extremt konservativ agenda.⁸ Ursprungligen var SNF en konservativ ungdomsorganisation

1 Helene Lööw, *Hakkorset och wasakärven, en studie i nationalsocialismen i Sverige 1924-1950*, Historiska Institutionen, Göteborg, 1990.

2 Helene Lööw, *ibid.*

3 Hans Lindquist, *Fascism idag, förtrupper eller eftersläntrare*, Federativs förlag, Stockholm, 1979

4 Socialistiska Partiet, från Håkan Blomqvist, *Gåtan Nils Flyg och nazismen*, Carlssons, Stockholm, 1999

5 Håkan Blomqvist, *Nation, ras och civilisation*, Carlssons, Stockholm, 2006

6 Helene Lööw, *ibid.*

7 Helene Lööw, *ibid.*

8 Hans Lindquist, *ibid.*

utan nazist eller fascistisk tillhörighet eller agenda. 1934 bröt de med det Högerpartiet och tre parlamentsledamöter från det parti följde med. Under kriget finansierades deras tidning av Tyskland.

Den redan nämnde Per Engdahl var periodvis medlem i både NSR och SNF.⁹ NSAP upplöstes 1950 men Sveaborgorganisationen överlevde och blev en viktig del i firandet av svenska kungen Karl XII den 30 november varje år. Denna tradition blev senare en viktig samlingspunkt för svenska nazistskinnhuvuven.¹⁰

Under femtio- och sextiotalet var SNF en tillbakadragen organisation som var noga med att dölja sin antisemitiska agenda men på sjuttioalet blev de mer aktiva igen. Den började att fira kungen Karl XII den 30 november tillsammans med Sveaborgsgrupperna. Nya organisationer som formellt antogs vara "opolitiska" skapades, till exempel 30-novemberföreningen och andra grupper som var inblandade i firandet av Karl XII. Den tvingades dessutom bli mer frispråkiga på grund av framväxten av en våldsamt och intellektuell antikommunistisk rörelse, Demokratisk Allians (DA). Samtidigt agerade de också för att utrota alla former av nazireferenser och antisemitism i sitt program. På sjuttioalet blev SNF den starkaste fascistiska organisationen i Sverige men var fortfarande mycket liten. Förmodligen med mindre än 100 medlemmar. De vidgade också sin agenda till att ge stöd till apartheidregimen i Sydafrika, Pinochets diktatur och andra regeringar av samma slag.¹¹

DA var en organisation där flera kommande konservativa politiker skolades i politiskt arbete tillsammans med människor som senare skulle bli fascistiska ledare. Det var en hemlighetsfull organisation och medlemsantal är inte känt. De deltog aldrig i val. Det var främst en grupp som ägnade sig åt att störa vänstermöten och -sammankomster.

Den sista överlevande fascistiska gruppen på sjuttioalet var NSF, ledd av Per Engdahl. Det var en klassisk korporativistisk fascistisk grupp i Mussolini-traditionen. Det hade alltid varit en liten intellektuell grupp och fortsatte att vara det. Flera aktivistorienterade medlemmar lämnade regelbundet till förmån för andra organisationer. Vissa människor var aktiva i både NSF och SNF.

Det fanns också vid denna tid också en annan, mer öppet nazi-orienterad grupp med mycket våldsamma supportrar och medlemmar. Nordiska Rikspartiet (NRP). Det grundades 1956 av tidigare medlemmar av den norska nazistpartiet, Nasjonal Samling(NS), och en ung hitlerbeundrare, Göran A. Oredsson, gift med en tysk kvinna som växte upp under den nazistiska styret, Vera Schimanski. Innan äktenskapet med Göran A. Oredsson var hon gift med en av de nazistiska ledarna i Sverige under trettioalet och fyrtioalet, Sven-Olof Lindholm (NSAP / SSS).

NRP kan betraktas som de ideologiska arvtagarna till NSAP/SSS men det var inte på något sätt en organisatorisk fortsättning. De organiserade tidigt en fascistisk milis, Riksaktionsgrupperna (RAG). RAG kom att locka en hel del skinnhuvuven på sjuttioalet. NRP kom så småningom i kontakt med de människor som organiserade firandet den 30 november och blev snart den drivande kraften i 30-novemberföreningen. De försökte också att infiltrera den antikommunistiska gruppen DA, men lyckades inte och istället bombade de DA:s huvudkontor i Stockholm med en militär rökbomb. NRP ägnade sig åt trakasserier per telefon eller våldsamma trakasserier av journalister, homosexuella, f.d. norska motståndsmän, judar och invandrare på gatan eller i hemmen. Detta var särskilt vanligt i Göteborg men inte begränsat dit. På grund av våldet dömdes många av NRP:s medlemmar till fängelse för kortare eller längre tid.¹² Förutom i Göteborg hade organisationen ett

9 Helene Löw, *ibid.*

10 Helene Löw, *ibid.*

11 Hans Lindquist, *ibid.*

12 Hans Lindquist, *ibid.*

starkt fäste i Skåne, och en stor grupp i Stockholm.¹³ På grund av omfattande interna stridigheter förblev NRP dock litet och ineffektivt.

Efter att flera medlemmar av RAG-grupperna i Stockholm och Göteborg samt några ledare i Göteborgsavdelningen av NRP dömdes till fängelse 1986 försvagades organisationen allvarligt. Bland brotten de dömdes för ingick ett mord, grov misshandel i flera fall och olaga vapeninnehav. Fler medlemmar i RAG-grupperna dömdes i en annan rättegång år 1990, för försök till bombattentat, ännu fler mord och överfall. Alla brott i samband med de två rättegångarna utfördes i Göteborgsområdet. Offer för nazistvåldet i Göteborg var huvudsakligen homosexuella män. Rättegångarna skadade NRP kraftigt och de skulle aldrig mer bli en organisation med någon som helst betydelse.¹⁴

Extremhögerpopulism

I mitten av sjuttioalet startades i Skåne en rad lokala och regionala högerpopulistiska partier, med fokus på skattefrågor, kritik av svenska invandringspolitiken och rasism mot invandrare. En av dessa grupper var Skånepartiet, grundat av Carl P Herslow 1979. Den kom ut ur en tidigare rörelse, Skånerörelsen, som skapades 1977. Skånepartiet blev av naturliga skäl aldrig stort på nationell nivå, men hade en stark lokal påverkan i många samhällen och städer i södra Sverige. I staden Malmö de hade de kommunfullmäktigeplatser mellan 1985 och 2006. Liknande grupper och partier hade många kommunpolitiker i flera kommuner i Skåne. Ett annat parti var Centrum-Demokraterna, som grundades 1973. 1989 blev det en stor splittring i gruppen och det förlorade det mesta av sitt stöd. Lokalt efterträddes det av flera lokala högerpopulistiska partier, alla av dem med en rasistisk och antiinvandraragenda.¹⁵

Ett tredje parti var Framstegspartiet, främst inspirerat av de norska och danska partierna med samma namn¹⁶ startade runt 1970 och hade en tidig framgång med många nya medlemmar, men på grund av ekonomiska problem de inte kunde finansiera ett valdeltagande. Splittringar och okonflikter försvagade därefter Framstegspartiet. Från omkring 1979 existerade flera olika grupper med samma namn. Ingen av dessa parter blev viktig och de splittrades vidare. Ett av dem kom dock att ha betydelse för svensk fascism och dess organisering i en senare period. Den gruppen leddes av Stefan Herrman och vände sig till fascismen på 80-talet.¹⁷

I slutet av åttiotalet och början av nittiotalet såg Sverige en stark tillväxt för rasism, högerpopulism etc. Det åtföljdes av en våg av våld mot invandrare och flyktingförläggningar. Detta ledde till skapandet av flera högerpopulistiska partier i olika delar av Sverige. Några av dem var partier grundade på krav på mer regional och lokal självständighet (särskilt i Skåne), andra var nyliberala anti-invandrar partier medan andra fortfarande var mer traditionellt konservativa och därför mot invandring.

1990 grundades till slut ett riksomfattande nyliberalt missnöjesparti på extremhögerkanten, Ny Demokrati. Den grundades av två välkända offentliga personer, en affärsman som tagit sig upp från ingenting, Bert Karlsson och en greve tillika storföretagsledare, Ian Wachtmeister. Genom att koncentrera sig på ekonomiska frågor (t.ex. privatisering, avreglering, lägre skatter) snarare än invandrarfrågor de lyckats få platser i riksdagen i valet 1991. Mellan 1991 och 1994 hade de 25 valda riksdagsledamöter. Detta var första gången i modern svensk historia som ett parti på yttersta högerkanten lyckades få riksdagsplatser. På grund av oenigheter inom partiet föll Ny Demokrati snart i bitar och åkte ur riksdagen i valet 1994. Partiet gick i konkurs 1998, byggdes upp igen år

13 Anna-Lena Lodenius och Stieg Larsson, *Extremhögern (Extreme Right)*, Tidens Förlag, Stockholm, 1991.

14 Lodenius & Larsson, *ibid.*

15 Lodenius & Larsson, *ibid.*

16 Framskrittpartiet resp. Framskridtpartiet

17 Lodenius & Larsson, *ibid.*

2000, förlorade den sista kommunfullmäktigeplatsen 2002 och försvann senare. Allt som allt hade de mycket liten inverkan på utvecklingen av svensk fascism. Det faktum att de lyckats bli valda utlöste dock en våg av våldsamma attacker på flyktingläger och invandrare.

Fascistisk omorganisation

1979 tog en annan typ av organisation form. Det var en organisation utan formella kopplingar bakåt till nazismen samt utan kopplingar till hakkorset och andra nazi-symboler. En organisation som bildades specifikt för att bekämpa invandringen. Namnet var Bevara Sverige Svenskt (BSS). Grundarna var sex män med bakgrund i nazistiska rörelsen. Leif Ericsson var tidigare medlem i Demokratisk Allians (DA) och hade vänskapliga förbindelser med ledarna för NRP. Nils Mandell, som var en tidigare medlem av aktionsgrupperna (RAG) som var anslutna till NRP, Jerker Magnusson som arbetade på fängelset i Stockholm, Christopher Jolin, en högerextrem antikommunistisk författare med gott rykte i konservativa medier men också med kopplingar till fascistiska organisationer som Sveriges Nationella Förbund (SNF) och detta partis ledare Ulf Hamacher. De två sista grundarna var Gösta Bergquist, från ett litet lokalt högerpopulistiskt parti i Malmö och Sven Davidsson som inte var på mötet där BSS bildades men blev den första ordföranden. Han kom från den fascistiska organisationen Nysvenska rörelsen (NSR). Således var BSS en skapelse av krafter med klar och tydlig anknytning till de ursprungliga fascistiska och nazistiska partierna och grupperna från 1930-talet. Dessutom fanns där kopplingar till den mer moderna skinheadkulturen som fanns inom RAG-grupperna.¹⁸ Gradvis lämnade de flesta skinnhuvuven NRP och RAG för att ansluta sig till BSS.

BSS gjorde sitt första offentliga framträdande i ett invandringsområde i Södertälje 1980. De jagades bort av en upprörd lokalbefolkning. Med tiden blev de dock den största fascistgruppen med aktiviteter på gatorna i många svenska städer och de tog tag i firandet den 30 november. BSS hade också ett nära politiskt samarbete med ett norskt fascistiskt parti, Nasjonalt Folkeparti, lett av Erik Blücher, Tor Hadland och Bitten Cathrine Lund samt med det danska DNSB, lett av Povl Heinrich Riis-Knudsen och svenska SNF. Flera gånger diskuterade BSS möjligheterna att skapa ett nytt parti. Medlemskap i BSS var ofta kombinerat med ett medlemskap i det öppna nazi-orienterade partiet NRP.¹⁹

1983 bildades så ett nytt parti med nära kopplingar till BSS, det Nationaldemokratiska partiet. NDP blev ingen succé och upplöstes 1985. Vid denna tid hade BSS cirka 1 000 medlemmar och grupper i Stockholm, Göteborg, Malmö och fem mindre städer.²⁰

Ett nytt försök att skapa ett parti ägde rum 1986. Då skapades Sverigepartiet av Framstegspartiet, lett av Stefan Herrman, och BSS. Partiet var ett klart uttalat nazistiskt parti. 1987 splittrades det nya partiet och många av de tidigare medlemmarna från Framstegspartiet utslöts ur ledningen och lämnade enat partiorganisationen. Samtidigt möttes Sverigepartiet med starka antifascistiska mobiliseringar när de firade kung Karl XII den 30-november Detta hände både i Stockholm och Lund, en universitetsstad i södra Sverige. Firandet i Lund blev våldsamt, men det fascistiska var i slutet tvingas avbryta marscher och firandet den 30 november.²¹

Under 1988 existerade två partier med namnet Sverigepartiet, men snart bytte det BSS-ledda partiet namn till Sverigedemokraterna (SD). Den andra gruppen, som leddes av Stefan Herrman, Lasse Lindh och Pether Pedersen blev allt mindre och upplöstes 1989. Lasse Lindh hade dock utslutits dessförinnan och skapat ett nytt parti med samma namn i Stockholm. Det nya partiet under ledning

18 Lodenius & Larsson, *ibid.*

19 Lodenius & Larsson, *ibid.*

20 Lodenius & Larsson, *ibid.*

21 Lodenius & Larsson, *ibid.*

av Lindh var mer öppet rasistiskt än den ursprungliga.²²

Sverigedemokraterna (SD) blev snart den största svenska fascistiska gruppen i Sverige och ställde 1991 upp i en massa olika lokala val runt om i Sverige. Ledare av partiet var Anders Klarström, tidigare medlem i NRP och dömd för flera brott i 1986. Sverigedemokraterna förändrade gradvis strategi och taktik. Gatuaktiviteter och aktioner var inte så viktigt längre. De flyttade fokus bort från skinnhuvan och deras våldsamma kultur. De flyttade också fokus bort från antisemitism och istället blev invandringsfrågan central. År 1990 hade SD cirka 4 500 medlemmar enligt dem själva och lokala grupper i cirka 50 samhällen och städer. Vid denna tid hade de största medlemsantalet i Stockholmsområdet.²³

Utvecklingen i Sverigedemokraterna mot en mer polerad politik ledde också till skapandet av nya våldsamma grupper bland skinnhuvan och anhängare av NRP. Ett offentligt möte 1991 kan ses som startpunkten för Vitt Ariskt Motstånd (VAM) som startades av medlemmar i NRP och våldsamma skinnhuvan. Gruppen sysslade med vapenstölder, bankrån och gänget hade kopplingar till kriminella mc-grupper som Hells Angels. Många grupper utan inbördes samband organisatoriskt använde namnet. Många hade också kopplingar till andra typer av nätverk, skivbolag, förlag, såsom Nordland och Blod & Ära, Combat-18 etc.²⁴

I en liten stad i södra Sverige, ur en av de lokala VAM-grupperna, växte ett annat nazistparti fram, Nationalsocialistisk Front (NSF). NSF grundades 1994 och hade 15 lokala grupper år 1998, främst i små städer och samhällen i södra Sverige och Stockholmsområdet. NSF hade kopplingar till de svenska versionerna av Combat 18 och Blod & Ära. I övriga delar av Sverige dök många olika mindre nazistgrupper upp och existerade under kortare tid. De lämnades aldrig i fred och antifascistiska rörelser tvingade bort dem från gatorna och in i glömskan som organisationer. Utan några möjligheter till offentliga framträdanden gavs de aldrig några möjligheter att växa. Fascister i fängelse skapade år 1996 Ariska Brödraskapet men denna grupp blev aldrig en succé. Splittringar, interna problem av olika slag och kriminalitet fortsatte plåga de nazistiska grupperna som fortsatte vara en rörelse av lösa nätverk och många interna stridigheter. Det fanns också många försök till partibyggnad bredvid NSF.²⁵

Ett av dessa försök parti var Föreningen Sveriges Framtid (FSF) som skapades av en tidigare medlem i NRP och ledare för RAG-grupperna i NRP, Leif Larsson. Grundandet av organisationen skedde 1991. Senare samma år bytte de namn till Riksfronten (RF). 1995 hade de 8 lokalkontor, i alla tre storstäderna och på några fler orter. Ideologiskt var FSF inspirerade av Per Engdahl och Nysvenska Rörelsen (NSR), en överlevande fascistisk organisation från trettiotalet. 1997 upplöstes RF och NSR dog tillsammans med sin ledare 1994. En annan gammal fascistisk grupp, Sveriges Nationella Förbund (SNF) dog långsamt sotsdöden under samma period.²⁶

En modern fascism med ideologisk kontinuitet

Samtidigt växte SD genom att distansera sig från öppen antisemitism och nazi-symbolik. Med tiden gick de samman de många lokala populistiska partier i Skåne. Detta gav dem deras första valframgångar i de lokala valen. 1998 fick de 8 och 2002 fick de 49 kommunfullmäktigeplatser, nästan alla i Skåne. Detta innebar ett inflöde av medlemmar i södra Sverige som inte hade sin bakgrund i en nazistisk och antisemitisk tradition.

Vid denna tid organiserade sig en grupp unga medlemmar, själva rekryterade på basis av lokal eller

²² Lodenius & Larsson, *ibid.*

²³ Lodenius & Larsson, *ibid.*

²⁴ Heléne Lööw, *Nazismen i Sverige 1980-1999*, Ordfront Förlag, Stockholm, 1999

²⁵ Heléne Lööw, *ibid.*

²⁶ Heléne Lööw, *ibid.*

regional "patriotism", anti-invandring och islamofobi, med målet att ta över partiet. Ledande i denna grupp var bl.a. Jimmie Åkesson, Björn Söder och Rikard Jomshof. Partiet leddes då av en västkustfraktion som stod närmare SD:s gamla naziärv. Denna spänning mellan mer traditionell antisemitisk fascism och modern islamofob fascism har fortsatt vara en viktig konfliktfråga inom SD och har resulterat i en rad uteslutningar och splittringar. En stor splittring skedde år 2001 då Nationaldemokraterna (ND) skapades. Därefter anslöt ytterligare en del uteslutna medlemmar från SD till ND. SD:s väg mot att bli ett parti bland alla andra, mer rumsrent och accepterat var till en början framgångsrikt och partiet fortsatte vara en mycket rasistisk och islamofob organisation. Stödet för partiet ökade ändå, framförallt i den minoritet av befolkningen i Sverige som länge haft främlingsfientliga åsikter. Efter en tid som ordförande för Sverigedemokratiska Ungdomsförbundet (SDU) blev Jimmie Åkesson partiledare år 2005. I valet 2006 fick SD 2,93% av rösterna i det nationella valet, 16 region/landstingsfullmäktige och 281 kommunfullmäktigeledamöter.

Nysvenska Rörelsen (NSR) har stor betydelse för SD: s ideologi. Per Engdahl, som varit en ledande person i flera av de stora nazistiska och fascistiska organisationerna sedan 1930-talet är ideologen bakom allt som senare skulle bli de grundläggande principerna för SD: s ideologi. Han formulerade det i en artikel 1979. Engdahl säger att invandrarna nu har blivit den nya stora hotet mot Sverige och svenskhet (tidigare det hade varit den judiska världskonspirationen). Vi måste överge rasbiologin, hävdade han, det är föråldrad och kommer inte att bära frukt. Sverige och den svenska karaktären måste konstrueras. Nationen bör enligt Per Engdahl ha en kultur som bygger på svensk identitet och svenska traditioner (vad det nu är!).

Per Engdahls politiska framsynthet visade sig snabbt. Organisationen Bevara Sverige Svenskt (BSS) skapades samma år som han skrev sin artikel, med invandringskritik och kulturell nationalism som bärande idéer i enlighet med Per Engdahls tankar.

SD:s ideologi som det formulerats i partiprogram 1989-2002 och principprogram därefter kännetecknas av stark närvaro av en gammaldags konservatism och nationalism. Programmen har också en stark ideologisk kontinuitet genom åren. Det första programmet skrevs 1989, till stor del av Anders Klarström med ett förflutet i nazistiska NRP, bydde på BBS program som ju byggde på Per Engdahls tankar. De program som skrivits senare under 2000-talet, är väldigt lika i fråga om grundläggande idéer och principer. Två principer är centrala.

Den första principen är visionen om samhället. Det avvisar den vanliga tanken i svensk politik som är att se staten och rättssystemet som grund för en demokratisk överenskommelse, ett socialt kontrakt vars innehåll ständigt justeras i politiska val och demokratiska institutioner. Istället föreställer sig Sverigedemokraterna en annan typ av samhälle. Samhället och staten bör uppdelas i organiska kollektiv som familjen och nationen. Nationen består av en gemensam identitet. Regeringens uppgift är att skydda och bevara denna gemensamma identitet. I detta sammanhang är begreppet demokrati långt ner på listan, logiskt placerat efter familjen, hemlandet och fosterlandet. Demokratin är i SD:s politiska program underordnat familj och fosterland.²⁷

Den andra principen följer av den första, detta är den nationalistiska principen. Inom gränserna för en stat ska de helst bara finnas en nationalitet. Ett samhälle bör vara "homogent befolkningsmässigt." Det bör finnas enhetlighet i "språk, religion, lojalitet och ursprung."²⁸

I det politiska programmet betonar SD att de står i mitten inom svensk politik eller att de inte kan placeras på en vänster-högerskala. Detta är en upprepning av tankarna från 1930-talets nationalsocialism som hävdade att den stod mitt emellan kapitalism och kommunism. SD principprogram uttrycker detta genom att säga: "*Sverigedemokraternas ideologi är en förening av*

27 Mats Lindberg, *En nytänkt och parlamentarisk nationalsocialism*, Nerikes Allehanda, 2010-10-13

28 Sverigedemokraternas principprogram

två grundläggande element, sekelskiftet nationella konservatism och delar av socialdemokratiska välfärdsideologi."

SD är inte ett nyliberalt parti med målet att en liten statsapparat och en helt fri ekonomi. Det givet, har partiet mycket lite gemensamt med sådana rasistiska och nyliberala partier som danska Dansk Folkeparti (DF) eller norska Fremskrittspartiet (FRP), även om en del av ledarna inom SD kommer från en liknande politisk bakgrund som ledare i DF och FRP. SD representerar istället den logiska fortsättningen på det nationella och fascistiska rörelsen i svenska politiska historien.²⁹ Stödet för SD är också mindre än stödet för DF i Danmark eller för FRP i Norge. Stödet i de senaste opinionsmätningarna är 15% av väljarna jämfört med mer än 20% för de norska och danska partierna. I senaste valet, 2014 fick SD 12,86% av rösterna, i delar Skåne över 20%. Stödet växer som en följd av den nyliberala politik som den svenska regeringar fört. En politik med höga arbetslöshetssiffror och fattigdom som följd. Förutsättningarna för en fascistisk tillväxt är således mycket goda i Sverige som en följd av 20 år av nyliberal politik från socialdemokratiska och konservativa regeringar.

Vad ska också understrykas är att Sverigedemokraterna alltmer fokuserar inte på en viss religion och inte på invandrare som helhet. Det är denna religion, islam, och den kultur som hör ihop med den som är problemet och som dominerar SD: s problemformuleringar och propaganda. På grund av det har retoriken också blivit mycket lik den antisemitiska retoriken på 1930-talet och tydliggör partiets karaktär som ett fascistiskt parti.³⁰ Nordeuropeiska invandrare (inklusive polska och baltiska) ses normalt inte som ett problem.

Andreas Malm hävdar i sin bok *Hatet mot muslimer*, att det böra vara tillräckligt att ett parti vill begränsa eller avskaffa demokratin och de grundläggande rättigheterna för en viss etnisk grupp och ersätta dem med rent auktoritära förtryck för att se det som ett fascistiskt parti. Detta är vad SD vill, i förhållande till en specifik grupp, svenska muslimer. De bör enligt SD inte tillåtas att ha svenskt medborgarskap, religions- och yttrandefrihet. De bör göras för att föda färre barn, och - som det slutliga målet - som drivs ut ur landet.

Något som enligt många måste finnas om ett parti ska betraktas som fascistiskt saknas. Det är våld och en våldsmilis. Jag hävdar att det inte är nödvändigt. Vissa använder gamla skrifter av Trotskij och andra politiska ledare från 1930-talet som stöd för detta påstående. Men som marxisten Manuel Kellner påpekar i en artikel i tidningen *International Viewpoint* är nödvändigt att läsa Trotskij som en produkt av den tiden:

If we wish to use the heritage of Trotsky in this area for our antifascist struggle today, some caveats should be entered:

- some aspects of reality have changed significantly. Today the degree of activity and organisation (and armament!) of members of the traditional big left parties, above all social-democracy, is much weaker than in the time of Trotsky.

- Society as a whole has greatly changed. There are new forms of atomisation in the workplace and beyond. The "traditional" working class no longer has the same weight among wage-earners in the broad sense of the word.

- There is once more great poverty and misery, even in the rich countries. But the poverty of a working class family, unemployed or not, at the time of the Weimar Republic was all the same entirely another thing than what exists today; and the despair of the demobilised sub-officer, ready

29 Mats Lindberg, *ibid.*

30 Andreas Malm, *Hatet mot muslimer*, Bokförlaget Atlas, Stockholm, 2009

to fight in the street against the "reds", is not yet equalled by the sentiments of the majority of those who vote for Le Pen for example.

- Trotsky's slogan "dictatorship of the proletariat or fascist dictatorship!" which seemed so justified in the 1930s should not lead us to systematically organise our thought and thus our agitation in opposed simple alternatives. Very often, the concrete historic outcome is a third unforeseen variant³¹

Korporativism och totalitarism är i opposition till demokrati och finns hos SD. Atomisering av arbetarklassen är ett faktum. På grund av den svaga arbetarklassen och bristen på medvetenhet och radikalt ledarskap så behöver fascisterna därför inte ta till det våld som var nödvändigt på 1930-talet. Detta beror på att den nyliberala borgerliga staten redan har sett till att arbetarklassen har splittrats och delats upp. Liksom Malm och många andra, menar jag att SD uppfyller alla de egenskaper som kan förväntas av en modern fascism, av en fascism för vår tid.

Manuel Kellner betonar att man måste vara försiktig när du använder Trotskijs analyser och texter för att förstå dagens värld. De är användbara, men endast om de används med förstånd. Trotskijs beskrivning av fascismen på 1930-talet kan inte tas som utgångspunkt för att fascismen idag måste se likadan ut.³²

SD är ett fascistiskt parti för vår tid, men samtidigt har de bibehållit kontinuiteten från sitt nazistdominerade förflutna. SD är en del av en ideologisk kontinuitet från trettioalet som även omfattar en organisatorisk och personlig kontinuitet. Det är också en fascism bygger på mobilisering underifrån som på 1930-talet, en fascism som bygger på att kunna få stöd från vanliga människor, arbetare och småborgare.

Omorienteringen av Sverigedemokraterna (SD) har i slutändan lönat sig. De har idag 49 riksdagsledamöter i Sverige, 161 region/landstingsfullmäktige, 1 324 kommunfullmäktige och 2 medlemmar i Europaparlamentet till följd av de senaste valen. De fick 12,86%% av rösterna i det nationella valet 2014, jämfört med 5,7% i det förra valet, år 2010.

De våldsamma nazistgrupperna

På grund av den väg som Sverigedemokraterna (SD) valt. En väg där de försöker bli parti som alla andra partier, där antisemitiska medlemmar utesluts eller isoleras, våldsamma och kriminella medlemmar avskräcks från att vara aktiva och så vidare, har det skett en viss ökning av de våldsamma antisemitiska fascistiska och nazistiska grupperna under samma tid.

Det fanns tills nyligen tre viktigare antisemitiska, fascistiska och nazistiska grupper, Nationaldemokraterna (ND), en splittring från SD, Svenskarnas parti (SVP) en fortsättning av NSF, och Svenska motståndsrörelsen (SMR), en fortsättning av VAM. SMR föddes 1997 när flera medlemmar av VAM släpptes från fängelset. Det är en våldsam nazistorganisation som dock är liten. SVP är förmodligen den största av de tre grupperna och de växer. ND har upplösts (2014). Alla nazistgrupper tycks dock ständigt plågas av stridigheter och splittringar samt våld inom eller mellan varandra. Under många år ordnade de Salem-marschen i en förort till Stockholm som några år lockade ett par tusen personer. Det var den största nazistaktiviteten i Skandinavien. På grund av interna problem och antifascistiska mobiliseringar äger denna marsch inte längre rum. Fästen för de öppna nazistiska grupperna har till stor del förblivit desamma som tidigare: Stockholm och mindre orter i västra Sverige. Mindre orter i Bergslagens avfolkningsbygder har också blivit viktiga för framförallt SMR då flera medlemmar flyttat till regionen.

31 Manuel Kellner, *Understanding fascism in order to fight it*, International Viewpoint, oct. 2000

32 Manuel Kellner, *ibid*.

De nazistiska grupperna är mycket våldsamma, i själva verket har de blivit allt våldsammare de senaste åren. En utveckling som nu sannolikt kommer att accelereras på grund av händelserna i Ukraina. Många fascister, enligt säkerhetspolisen cirka 30 personer, från Sverige deltar i det fascistiska våldet i Ukraina, SVP-medlemmar slåss med fascister på den ukrainska regeringens sida och SMR stöder pro-ryska sidans fascister. Erfarenheterna från Ukraina tar de sedan med sig hem till Sverige. De våldsamma nazistgrupperna svarar för i genomsnitt ett politiskt motiverat mord varje år i Sverige och så har det varit sedan mitten av 1980-talet. Offren inkluderar homosexuella män, människor av afrikanskt ursprung, antifascister och fackföreningsmedlemmar.

Stödet för nazistgrupperna är mycket litet. De misslyckades kapitalt i valet 2014, men lyckade ändå få några förtroendevalda lokalt i kommuner genom att använda sig av Sverigedemokraternas öppna blanka valsedlar och skriva in sina egna medlemmars namn på dem.

Anders Svensson